

Αθήνα, 16 Ιουλίου 2021

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την κ. Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΘΕΜΑ: «Ο κλεμμένος πίνακας του Πικάσο πράγματι ανακτήθηκε. Απεκρύβησαν όμως τα πολύ-πολύ σημαντικά και κορυφαία. Το κίνητρο της δωρεάς του Πικάσο και των άλλων κορυφαίων Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών όπως επίσης η Εθνική Αντίσταση και ο ιστορικός πρωταγωνιστικός ρόλος του Ροζέ Μιλλιέξ και της Τατιάνας Γκρίση-Μιλλιέξ. Γιατί;».

Πράγματι ο κλεμμένος πίνακας του Πικάσο ανακτήθηκε. Πράγματι, παρά τα πολλά ερωτηματικά αστυνομικού περιεχομένου να μένουν ακόμα αναπάντητα και παρά τις απίστευτες γκάφες και αμετροέπειες, η κοινωνία ανέκτησε το κορυφαίο «δώρο» του εμβληματικού ζωγράφου προς αυτήν από τη μεγάλη εποχή των μεγάλων πράξεων αυτού του λαού, την εποχή της Εθνικής Αντίστασης τα χρόνια της ναζιστικής κατοχής στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Πράγματι, εν όψει της πρόσφατης ανάκτησης, δύο υπουργοί, Προστασίας του Πολίτη και Πολιτισμού και Αθλητισμού, έκαναν δηλώσεις, ο μεν πρώτος δίνοντας συγχαρητήρια για την επιτυχία της αστυνομίας, η δε δεύτερη λέγοντας ότι "η Εθνική Πινακοθήκη επουλώνει το μέγιστο τραύμα της". Μέχρι εκεί. Ούτε τους Μιλλιέξ θυμήθηκαν, ούτε την Εθνική Αντίσταση, ούτε την τεράστια σημασία δωρεά των Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών.

Το τραύμα όμως δεν είναι μόνο της Πινακοθήκης και δεν αφορά μόνο στη μέχρι σήμερα αδυναμία θέασης και απόλαυσης του πίνακα από τον Ελληνικό λαό ούτε καν αφορά μόνο σ' αυτό που είναι όντως κορυφαίο, να ανακτήσει δηλαδή το κοινό πράγμα που δεν είναι κανενός αλλά είναι όλων. Το τραύμα αφορά -δυστυχώς κυρίως- στον τρόπο της μέχρι σήμερα διαχείρισης της ιστορίας αυτής της δωρεάς, η οποία, μετά και από τις λακωνικές δηλώσεις των υπουργών φαίνεται ότι αναπαράγεται στον ίδιο τόνο.

Επειδή ο πίνακας του Πικάσο είναι μέρος μιας μεγάλης τιμητικής δωρεάς σπουδαίων Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών όπως του ίδιου του Πικάσο και των Μαρκέ, Λοτ, Μαρσάν, Μπράκ, Μποννάρ, Ντεντουαγιέ, Πικάμπια, Ματίς, Μπουρντέλ, Λοράνς, Κλωντέλ, Ζιντ, Καμύ, Μωριάκ, αποτελούμενης από 28 πίνακες, 6 σχέδια, 6 χαρακτικά, 4 γλυπτά και 2 βιβλία!

Επειδή η δωρεά τιμής και συγχρόνως δωρεά στήριξης έγινε από την πλευρά αυτών των διανοουμένων και καλλιτεχνών προς τους αγώνες των Ελλήνων αντιφασιστών και αντιστασιακών, ανδρών και γυναικών, τα χρόνια της ναζιστικής κατοχής. Επειδή καθόλου τυχαία, όλοι αυτοί οι δωρητές ήταν περισσότερο ή λιγότερο στρατευμένοι στον αντιφασιστικό αγώνα και στη μάχη εναντίον του ναζισμού. Επειδή, επιπλέον, ο δωρηθείς πίνακας του Πικάσο «Γυναικείο Κεφάλι» του 1939, κατά την άποψη ορισμένων τεχνοκριτικών και ιστορικών τέχνης, αναφέρεται ως απόηχος του εμβληματικού πίνακα «Γκερνίκα» του 1937, ενώ αυτός εγγράφεται ως προπομπός-μήνυμα για τη γενικευμένη καταστροφή και απόγνωση που έφερνε ο ναζισμός και ο πόλεμος.

Επειδή το 1943, ήταν ο Ροζέ Μιλλιέξ, ο σημαντικός Γάλλος διανοούμενος και φιλέλληνας, διευθυντής σπουδών στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών πριν από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και η σύζυγός του, η Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ, Ελληνίδα συγγραφέας και δημοσιογράφος, που, στρατευμένοι στον Αντιφασιστικό Αγώνα της Ελληνικής Αντίστασης, μετέδωσαν στον πνευματικό και καλλιτεχνικό κόσμο της Γαλλίας τη δύναμη του αντιστασιακού αγώνα των Ελλήνων και των Ελληνίδων και προκάλεσαν τη δωρεά αυτή.

Επειδή οι Μιλλιέξ ποτέ δεν μπόρεσαν να παραδώσουν απευθείας στην Αντίσταση τους δωρηθέντες θησαυρούς λόγω της επιούσας εμφυλιοπολεμικής καταιγίδας και των διωγμών που ακολούθησαν το τέλος του πολέμου και την απελευθέρωση. Ζητήθηκε, μάλιστα, από την τότε ελληνική κυβέρνηση η αποπομπή του Ροζέ Μιλλιέξ αλλά η γαλλική κυβέρνηση δεν ανταποκρίθηκε στο αίτημα· τον ανακάλεσε προσωρινά για την ανασυγκρότηση των Ινστιτούτων στη Γαλλία ενώ επανήλθε στην Ελλάδα το 1948.

Επειδή τα έργα τιμή για την Αντίσταση των Ελλήνων έμειναν κλειδωμένα μέχρι το 1949 στο Τελωνείο, οπότε, μόνο αφού απαλειφθηκαν οι λέξεις «λαός» και «αντίσταση» και μετονομάστηκαν σε «Δωρεά των Γάλλων καλλιτεχνών στην Ελλάδα» (!) από τον τότε υπουργό Παιδείας Κωνσταντίνο Τσάτσο, ξανατοποθετήθηκαν στις αποθήκες για να δουν επιτέλους το φως το 1949, το 1980 και κατόπιν το 2007, με τις εκθέσεις που πραγματοποιήθηκαν τότε (βλπ <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=4087110/>). Επειδή και η αφιέρωση του Πικάσο στο πίσω μέρος του πίνακά του με τη φράση *για τον ελληνικό λαό, Φόρος Τιμής από τον Πικάσο*, εκείνη ακριβώς την εποχή και με την προτροπή των Μιλλιέξ, αποκαλύπτει το θαυμασμό και το σεβασμό για τη μαχόμενη Ελλάδα της Αντίστασης.

Επειδή η παραπάνω αφήγηση αποτελεί παρακαταθήκη μνήμης του ίδιου του Ροζέ Μιλλιέξ και της Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ προς Έλληνες στενούς και έμπιστους φίλους τους που ευτυχώς βρίσκονται ακόμα εν ζωή, άνθρωποι άξιοι, υψηλού επιστημονικού κύρους και υψηλής και δημοκρατικής παιδείας.

Επειδή όχι μόνο η προσωπική εμπειρία αυτών των ανθρώπων αλλά και η γνώση όλων μας για το Ροζέ Μιλλιέξ και την Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ λένε ότι επρόκειτο για ανθρώπους με πολύ σημαντική προσφορά όχι μόνο ως λόγιοι και διανοούμενοι αλλά ως άνθρωποι αδιαμφισβήτητα στοιχισμένοι στα ιδανικά της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης με έμπρακτο τρόπο.

Επειδή το ζήτημα απασχόλησε και στο παρελθόν και εξακολουθεί να απασχολεί και σήμερα δημοσιογράφους, διανοούμενους, λόγιους, τεχνοκριτικούς, ιστορικούς τέχνης και κομμάτι της κοινωνίας που αναγνωρίζουν την τιμή που πρέπει να αποδοθεί άνευ ετέρου όχι όμως και την Ελληνική Πολιτεία (βλπ ενδεικτικά κείμενα που έχει ιδιαίτερο νόημα να διαβαστούν μαζί με την παρούσα Ερώτηση : <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=4087110/>,

<https://www.imerodromos.gr/pikaso-ton-pinaka-poy-to-2021-toys-epese-to-1946arnoyntan-na-ton-paralavoy-n-giati-itan-quot-kommoynistikos-dachtylos-quot/>

<https://www.kathimerini.gr/opinion/561421342/i-ellas-eyqnomonoysa/>

Χριστίνα Π. Φίλη, τέως Καθηγήτρια ΕΜΠ, Καθημερινή του Σαββάτου, 3/7/2021

ανάρτηση Ντένη Ζαχαρόπουλου, ιστορικού τέχνης

<https://ageliaforos.com/o-pinakas-toy-pikasso-kai-o-roze-millieux/>

<https://mailchi.mp/281852d58704/q1th19tcbs-8027118?e=9ee83ac33d/>

<https://www.protothema.gr/culture/article/1140198/i-alithini-istoria-pos-irthe-stin-ellada-o-pikaso-mazi-me-allous-28-pinakes/>).

Επειδή όλα τα παραπάνω είναι αδύνατον να είναι άγνωστα για το Υπουργείο Πολιτισμού, το Υπουργείο Εξωτερικών, το Υπουργείο Παιδείας, την Εθνική Πινακοθήκη ή και να μην υπάρχουν στα αρχεία τους ή στα αρχεία των διωκτικών αρχών εκείνης της εποχής.

Επειδή είναι αδιανόητο όλο αυτό το ιστορικό φορτίο που συνοδεύει τον πίνακα του Πικάσο -όπως και τους άλλους πίνακες, τα σχέδια, τα χαρακτηριστικά, τα γλυπτά, τα βιβλία- να αγνοείται ή να αποκρύβεται από την Ελληνική Πολιτεία επί τόσα πολλά χρόνια.

Επειδή η δωρεά αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία και αντιστοιχίζεται στη συλλογική μνήμη που μέχρι στιγμής τελεί σε λήθαργο (ίσως και ηθελημένο) λόγω της διαχείρισης που της επιφυλάχθηκε.

Επειδή η γνώση γύρω από την ιστορία της Εθνικής Αντίστασης πρέπει να είναι πολύπλευρη, πολύπτυχη, με διαστάσεις που αν και σημαντικές παραμένουν ακόμα άγνωστες.

Επειδή τόσο η ίδια η δωρεά όσο και η ιστορία της είναι κτήμα της ελληνικής κοινωνίας.

Επειδή η ιστορία της Εθνικής Αντίστασης είναι ιστορία που αφορά ολόκληρη την ελληνική κοινωνία και τη σύγχρονη Ελληνική Ιστορία.

Επειδή είναι υποχρέωση της Πολιτείας ευθέως από το Σύνταγμά μας να διαφυλάσσει και να διατηρεί τη συλλογική μνήμη.

Επειδή ο Ροζέ Μιλλιέξ, ο «Έλληνας εξ επιλογής» όπως εξαιρετικά εύστοχα αναφέρεται σε ένα από τα παραπάνω άρθρα, και η Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ πρέπει να βρουν θέση ανάλογη με την εμβληματική δική τους συνεισφορά στην ιστορία αυτής της δωρεάς αλλά και γενικότερα στη σύγχρονη Ιστορία της χώρας μας, όταν μάλιστα η διαδρομή τους σ' αυτήν, αντί να στεφτεί με τιμή και ευγνωμοσύνη, ήρθε αντιμέτωπη με την αφαίρεση της ελληνικής υπηκοότητας από την Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ από τη δικτατορική κυβέρνηση των συνταγματαρχών ενώ στο Ροζέ Μιλλιέξ δεν δόθηκε ποτέ τιμητικά ούτε από τις δημοκρατικές κυβερνήσεις, παρά το γεγονός ότι παρασημοφορήθηκε με το μετάλλιο του Φοίνικος από την Ελληνική Δημοκρατία και το αργυρό μετάλλιο από την Ακαδημία Αθηνών. Επειδή επιπλέον ο Ροζέ Μιλλιέξ έδρασε ευεργετικά για τη χώρα όταν, μαζί με τον επίσης σπουδαίο Οκτάβιο Μερλιέ, διευθυντή του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, λόγιο, φιλέλληνα, δημοκράτη, οργάνωσε το ταξίδι με το περίφημο πλοίο «Ματαρόα», φυγαδεύοντας στη Γαλλία υπότροφους του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, διωκόμενους πολιτικά στην ίδια τους την πατρίδα. Επειδή γνωρίζουμε ότι αυτή η κίνηση επέτρεψε να διαπρέψουν με παγκόσμια εμβέλεια Έλληνες και Ελληνίδες στην επιστήμη, τα γράμματα και την τέχνη και αυτός είναι ένας ακόμα λόγος ευγνωμοσύνης που χρήζει αναγνώρισης και τιμής. Επειδή όλα αυτά έχουν ιδιαίτερη σημασία όταν η διεκδίκηση των μαρτυρικών πόλεων και του ελληνικού λαού για τις γερμανικές επανορθώσεις ως απαιτητή πράξη δικαιοσύνης και δικαίωσης παραμένει επιτακτικά παρούσα και πρέπει διαρκώς να ενισχύεται η ιστορική μνήμη.

Ερωτάται η κ. Υπουργός :

1. Είναι σε γνώση δική της, του Υπουργείου, των υπηρεσιών του αλλά και ειδικά της Εθνικής Πινακοθήκης και της Διοίκησής της τα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τη δωρεά των Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών το 1943, στην οποία περιλαμβάνεται και ο πίνακας του Πικάσο; Εάν όχι -πράγμα που δεν θεωρούμε πιθανό-, προτίθεται να διερευνήσει αιτίες και υπαίτιους που φρόντισαν επί δεκαετίες να μην αναδειχθούν εκ νέου; Εάν ναι, γιατί τώρα που, με την ευκαιρία της ανάκτησης του πίνακα, έγινε τόση συζήτηση, δεν φρόντισε να αναδείξει τα ιστορικά γεγονότα αλλά και γιατί δεν αναφέρθηκε σ' αυτά στη συνέντευξη τύπου; Γιατί τα αγνόησε ή τα απέκρυψε;

2. Σκοπεύει να ανταποκριθεί στην υποχρέωση του ελληνικού κράτους και του Υπουργείου Πολιτισμού να αναδείξουν την τεράστια συμβολή του Ροζέ Μιλλιέξ και της Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ στην Ελληνική Ιστορία και τον Ελληνικό Πολιτισμό, αναβαθμίζοντας διεθνώς και καταξιώνοντας αυτές τις δύο μεγάλες προσωπικότητες στη θέση που τους αξίζει στη σύγχρονη Ελληνική Ιστορία και ειδικά στην Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης απέναντι στο ναζισμό και τη βαρβαρότητα;

3. Σκοπεύει να αναδείξει τώρα με πλήρη τρόπο και ειλικρίνεια τη συλλογή αυτή που αποτελείται από 28 πίνακες, 6 σχέδια, 6 χαρακτικά, 4 γλυπτά και 2 βιβλία, οργανώνοντας την έκθεσή τους αφιερωμένη στους αγώνες για την ελευθερία -συνδεδεμένη ίσως και με τα 200 χρόνια της ελληνικής Επανάστασης-, με πλήρη αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας αναφορικά με την ελληνική Αντίσταση καθώς και το ρόλο του Ροζέ Μιλλιέξ και της Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ, δηλαδή ως ένα μέγα ιστορικό και πολιτιστικό γεγονός ώστε να επέλθει κάθαρση μετά το άγος της κλοπής των πινάκων και της απίστευτης διεκπεραίωσης των δύο υπουργών με τη γνωστή πτώση του πίνακα και αυτών που οι ίδιοι είπαν;

4. Είναι γεγονός ότι αυτή η συλλογή συμπληρώνεται από 110 δακτυλόγραφα και χειρόγραφα κείμενα Γάλλων καλλιτεχνών και διανοουμένων, τα οποία φυλάσσονταν ή και φυλάσσονται στο Εθνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο; Σκοπεύει να ενοποιήσει τη συλλογή και να την αναδείξει με τους ίδιους όρους ολόκληρη; Σκοπεύει να επισημοποιήσει προϋφιστάμενη μετάφραση των κειμένων αυτών στα ελληνικά ή και να την ολοκληρώσει αν υπολείπεται με τον ίδιο επίσημο τρόπο ώστε όλοι και όλες να αποκτήσουν αυθεντική αντίληψη για το περιεχόμενό τους;

5. Τέλος, έχει συναίσθηση η κ. Υπουργός Πολιτισμού του τι έχει να διαχειριστεί, αν μάλιστα αναλογιστεί, την περίφημη φράση του Λε Κορμπιζιέ *Η Ακρόπολη με έκανε επαναστάτη*;

Οι ερωτώντες βουλευτές και ερωτώσες βουλευτρίες

Βασιλικός Βασίλειος (Βασίλης)

Δρίτσας Θεόδωρος

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Σκουρολιάκος Παναγιώτης (Πάνος)

Γεροβασίλη Όλγα

Αγαθοπούλου Ειρήνη-Ελένη

Αθανασίου Αθανάσιος (Νάσος)

Αλεξιάδης Τρύφων

Αυγέρη Θεοδώρα (Δώρα)

Βαγενά-Κηλαηδόνη Άννα

Βαρδάκης Σωκράτης

Βερναρδάκης Χριστόφορος

Βέττα Καλλιόπη

Γκιόλας Ιωάννης

Ζεϊμπέκ Χουσεΐν

Ηγουμενίδης Νικόλαος
Θραψανιώτης Εμμανουήλ
Καλαματιανός Διονύσιος-Χαράλαμπος
Κασιμάτη Ειρήνη (Νίνα)
Κατρούγκαλος Γεώργιος
Μάλαμα Κυριακή
Μαμουλάκης Χαράλαμπος (Χάρης)
Μάρκου Κωνσταντίνος
Μεϊκόπουλος Αλέξανδρος
Μιχαηλίδης Ανδρέας
Μουζάλας Ιωάννης
Μπάρκας Κωνσταντίνος
Νοτοπούλου Αικατερίνη (Κατερίνα)
Ξανθόπουλος Θεόφιλος
Ξενογιαννακοπούλου Μαρία-Ελίζα (Μαριλίζα)
Παπαδόπουλος Αθανάσιος (Σάκης)
Παπανάτσιου Αικατερίνη
Πέρκα Θεοπίστη (Πέτη)
Πούλου Παναγιού (Γιώτα)
Ραγκούσης Ιωάννης
Σκουρλέτης Παναγιώτης (Πάνος)
Σκούφα Ελισσάβετ (Μπέττυ)
Σπίρτζης Χρήστος
Συρμαλένιος Νικόλαος
Τζούφη Μερόπη
Φάμελλος Σωκράτης
Φίλης Νικόλαος
Φωτίου Θεανώ

Χαρίτου Δημήτριος (Τάκης)

Χατζηγιαννάκης Μιλτιάδης

Χρηστίδου Ραλλία

Ψυχογιός Γεώργιος